

- Makarenko V.S. Moj brat Anton Semyonovich. Vospominaniya, pisma. (Redaktor i avtor kommentarijev Gyotc Hillig). – Marburg: Makarenko-Referat, 1985. – 203 s. (VMakarenko.pdf). Rezhim dostupu : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/4746>
- Nizhinskij M.P. Zhittya i pedagogichna diyalnist A.S. Makarenka : Tvorchij shlyah / M.P. Nizhinskij. – Vid. druge. – Kiyiv : Radyanska shkola, 1967. – 302 s.
- Novosibirskij gosudarstvennyj arhiv. – F. 142. – Op. 1. – L. 1, 2 ob., 3.
- Postanovi delegatskogo gubernskogo vchitelskogo z'yizdu v Poltavi 25-28 travnya 1917 roku // Pedagogicheskij zhurnal. – 1917. – №№ 4-6. – S. 87-91.
- Tarasov V. N. V Poltavskom uchitel'skom institute. (Iz vospominanij ob A. S. Makarenko) / V. N. Tarasov // O pedagogicheskoy deyatel'nosti A. S. Makarenko / Trudy instituta teorii i istorii pedagogiki. Izvestiya APN RSFSR. – Vyp. 38. – 1952. — S. 143–150.
- Tkachenko A.V. Poeziya ta proza pedagogichnoyi dorogi Antona Makarenka. – Poltava: PNPu imeni V.G. Korolenka, 2015. - Rezhim dostupu : <http://lib.pnpu.edu.ua/zhitteviy-shljah-as-makarenka>
- Hillig Gyotc. K voprosu nacional'nogo samosoznaniya A.S. Makarenko // Gotz Hillig. Cahiers du Monde russe et sovietique - XXX (1-2). – jan.-juin 1989. – P. 137-158. Rezhim dostupu: http://makarenko-museum.ru/lib/Science/Hillig/art_cmr_8_160_1989_n_30_1_2180m.pdf
- Centralnij derzhavnij istorichnij arhiv (CDIAK) Ukraini. – F.707. – Op.299. – Sprava 6 za 1917 r. CDIAK Ukraini. – F.707. – Op.311. – Sprava 6.

BULAVA L., MASHCHENKO O.

Полтава V. G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

POLTAVA TEACHING INSTITUTE AND ANTON MAKARENKO IS IN 1917 YEAR

After revolution in Russia of 23.03.1917 on collections of students of the Poltava teaching institute a decision was accepted from an autumn in 1917 to pass to teaching Ukrainian. The decision of collections is directed to pedagogical advice of teaching institute. In 7.04.1917 pedagogical advice acknowledged that teachers can not execute this decision. Therefore in autumn in 1917 they or passed to other work in Russia, or were exempt from work in Poltava. Director Aleksandr Volnin in 8.09.1917 abandoned Poltava. The temporal director of institute was become by Fedor Lisogorskiy. Anton Makarenko is a 9.09.1917 request about work in an institute. A request was accepted. But at the end of September, 1917 the director of institute is appoint Aleksey Levickiy. He also taught pedagogics and Ukrainian. Fedor Lisogorskiy taught history and Russian literature; Vladimir Schepot'ev – to Ukrainian literature; Aleksandr Buldovskiy – to geography and natural history, Hryhorij Vaschenko – psychology and pedagogics. Fedor Poshivaylo is a teacher of school at an institute.

Thus, Anton Makarenko was not the teacher of school at a teaching institute. Possibly, he made attempt become a teacher once again in August, 1919. But by the director of institute it was appointed Petr Kowalewski, but not Fedor Lisogorskiy. Fedor Lisogorskiy is a teacher of Russian literature and history, with what Makarenko had close contacts and amities.

Keywords: *Poltava teaching institute, Anton Makarenko, Ukrainian national revolution, history of pedagogical education.*

Стаття надійшла до редакції 24.04.2018 р.

УДК 378.016.04:811]:33

ОЛЕНА ГАЛАШОВА

Одеський національний економічний університет

МОТИВАЦІЯ НАУКОВОЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглянуто необхідність формування мотивації студентів економічних факультетів до здійснення наукової дослідницької діяльності. З метою формування внутрішньої мотивації студентів до наукової дослідницької діяльності автором рекомендовано низку підходів до організації навчального процесу з іноземної мови, спрямованих на формування культури іншомовного мовлення формування рефлексивної культури студентів; дослідницької культури студентів, залучення студентів до інтерактивної взаємодії у процесі виконання проблемних професійно спрямованих завдань формування навичок публічних виступів.

Ключові слова: наукові дослідження, діяльність, фахова підготовка іншомовне мовлення, культура, самореалізація

Постановка проблеми. Професійна підготовка спеціалістів економічної сфери діяльності потребує вирішення низки взаємопов'язаних питань-формування сучасного наукового економічного світогляду, надання знань з фаху, формування та розвитку професійних компетенцій.

Характерною специфікою професій у сфері економіки є діяльність в умовах складності, рухомості та невизначеності зовнішнього середовища ділового підприємства (Мескон та ін., 2002, с. 117).

Успішність діяльності компанії за таких умов залежить від здатності працівників її управлінської та фінансової сфер до проведення досліджень, постійного аналізу ринку та виявлення на цій основі стратегій розвитку підприємства. Отже, виникає необхідність формування дослідницьких знань та умінь майбутніх фахівців економічного профілю вже з самого початку навчання з обраної спеціальності, що потребує залучення студентів до наукової дослідницької діяльності.

Аналіз наукових досліджень. У наукових доробках з проблеми організації науково-дослідницької діяльності студентів висвітлено значущість такої роботи для формування у майбутніх фахівців різних галузей національної економіки професійно важливих якостей і компетенцій: креативності, самостійності, відповідальності, логічного і асоціативного мислення, здатності до колективної співпраці.

Наукова дослідницька діяльність, як зазначають В.Шейко та Н.Кушнаренко, сприятиме розвитку творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у вирішенні практичних завдань, розвитку ініціативи, розширення теоретичного світогляду і наукової ерудиції майбутнього фахівця (Шейко, Кушнаренко, 2003, с.56).

Самостійно-дослідницька діяльність майбутніх учителів іноземних мов, за М. Князян, визначається як пізнавальна діяльність творчого характеру. Націленість такої діяльності на пошук, вивчення й пояснення фактів і явищ дійсності та систематизація суб'єктивно нових знань спонукають студентів до критичного мислення, допомагають означити коло інтересів особистості, виявити готовність до ефективної реалізації результатів дослідження у практичній діяльності (Система..., 2007, с. 35).

Формування дослідницької культури майбутніх спеціалістів-менеджерів, на думку І.Сенчі, виступає необхідною умовою якісної професійної підготовки фахівців управлінської сфери, оскільки раціональні рішення керівників ґрунтуються на результатах наукових досліджень. Саме проведення досліджень для прийняття раціональних управлінських рішень є дослідницьким компонентом професійної діяльності менеджера (Сенча, 2008, с.9).

Отже, аналіз наукових досліджень з питань організації наукової дослідницької діяльності студентів дозволяє розглянути таку діяльність як один з провідних факторів ефективної фахової підготовки у ЗВО. Водночас, ми поділяємо точку зору О. Лаврентьевої, що переважна кількість студентів не усвідомлює соціальної й особистісної значущості науково-дослідної діяльності, її місця в фаховій підготовці, загальнокультурному становленні особистості, її самореалізації та само ефективності (Лаврентьева, 2015, с.8).

Причина цього, як нам здається, полягає у незначному рівні або відсутності мотивації студентів до проведення наукових досліджень.

Метою нашого дослідження є пошук підходів до формування мотивації студентів до здійснення наукової дослідницької діяльності у процесі навчання іноземної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження.

«Стрижем» будь-якої діяльності у психологічній теорії діяльності (О. Леонтьєв, О. Конопкин, К. Платонов, Б. Ломов, С. Рубінштейн, Є. Льїн, В. Шадріков) виявлено мотив та ціль діяльності (Льїн, 2000, с.78).

Мотив, як зазначено С. Рубінштейном, це усвідомлене спонукання до певної дії, яке формується за мірою того, як людина враховує, оцінює, зважає обставини, у яких вона знаходиться, та усвідомлює ціль, яка перед нею постає (Льїн, 2000, с.78). Процес формування мотиву, що визначається як мотивація, відбувається в декілька етапів: виникнення певної особистісної потреби; осмислення та обґрунтування вибору предмета та способу задоволення потреби; виникнення наміру і спонукання до досягнення цілі (Льїн, 2000, с.83). Отже, мотивація, за визначенням Є. Льїна, це внутрішня детермінація поведінки і діяльності людини (Льїн, 2000, с. 63), процес, коли здійснюється аналіз ситуації, вибір цілі та будівництва плану дій. Мотив виступає як продукт мотивації, готовність розпочати дію.

Варто зауважити, що на сучасному етапі інтеграції країн у світове суспільство спостерігається підвищення мотивації студентів економічних спеціальностей до вивчення іноземної мови. Утім, щодо наукової дослідницької діяльності – їх мотивація має, в основному, зовнішній характер. Студенти часто працюють над науковими доповідями заради власного престижу та отримання підвищеної рейтингової оцінки з навчальної дисципліни.

Це можна пояснити тим, що наукова дослідницька діяльність є незвичним і досить складним видом діяльності для студентів, зокрема для студентів початкових курсів економічних факультетів, особливо, якщо йдеться про використання оригінальних іншомовних джерел інформації та складання звітів про результати роботи іноземною мовою. Проте, як свідчить наш досвід, прагнення молоді цієї вікової категорії до постійної діяльності, новизни, потреба у спілкуванні, рефлексії, самовизначенні і самореалізації поступово сприяють формуванню у майбутніх фахівців економічного профілю позитивної внутрішньої мотивації до виконання такої діяльності. Звичайно, насамперед, завдання викладача полягає у використанні факторів, що, за А. Гебосом, зумовлюють формування у студентів позитивного мотиву до навчання: усвідомлення студентами найближчих та кінцевих цілей навчання; усвідомлення майбутніми фахівцями теоретичної та практичної значущості знань, що засвоюються; емоційна форма викладання навчального матеріалу; показ викладачем

«перспективних ліній» розвитку наукових понять; професійне спрямування навчальної діяльності; вибір завдань, що створюють проблемні ситуації у структурі навчальної діяльності; наявність допитливості та «пізнавального психологічного клімату» у навчальній групі (Ільїн, 2000, с. 266).

Отже, на основі умов виділених А. Гебосом, вважаємо, що вмотивованість наукової дослідницької діяльності студентів економічних спеціальностей у процесі навчання іноземної мови залежить від організації навчально-виховного процесу, спрямованого:

– на формування культури іншомовного мовлення студентів.

Культура мовлення, за М. Пентилюк, І. Марунічем, І. Гайдаєнко, визначається досконалим володінням мовою, її нормами у процесі мовленнєвої діяльності, основними формами якої виявляються аудіювання, читання, говоріння, письмо (Пентилюк та ін., 2010, с.15). Усвідомлення студентами власних умінь у процесі використання іноземної мови у різноманітних ситуаціях професійного та побутового спілкування виступає мотивуючим фактором для подальшого вивчення мови та роботи з професійно спрямованим матеріалом. Зокрема, пошук та обробка інформації під час проведення досліджень та складання наукових доповідей значно полегшується для тих студентів, які володіють широким спектром лексичних одиниць та виявляють достатній рівень обізнаності у використанні граматичних структур: вони здатні швидко зрозуміти іншомовний текст, робота зі словником зводиться до мінімуму. Отже, поринаючи у новий для них науковий матеріал, студенти з достатньо розвинутим рівнем мовної культури поступово можуть отримати задоволення від дослідницької діяльності і, навіть, потребу у цій діяльності, оскільки подібна робота виявляється цікавою, доступною та результативною.

Наш досвід свідчить, що у певній категорії студентів у процесі такої роботи формується позитивна внутрішня мотивація до виконання наукової дослідницької діяльності. Утім, це стосується, насамперед, студентів з високим рівнем культури іншомовного мовлення;

– на залучення студентів до самостійної пошукової діяльності.

Пошукова діяльність студентів відрізняється індивідуальним підходом кожного студента до надбання та обробки нової інформації. Проте викладачу необхідно надати імпульс цій роботі, пояснити студентам значущість їх розвідок для майбутньої професійної діяльності. Самостійна робота студентів передбачає їх здатність до самоорганізації, виявлення пріоритетних сфер пошуку та досягненню успіху найбільш сприятливим для конкретної особистості способом. Формування виділених Ю. Бабанським мотивів навчання-мотивів пізнавального інтересу та мотивів обов'язку та відповідальності (Бабанський, 1981, с. 33) зумовлює ефективність їх самостійної роботи. Тому необхідно донести до студентів ціннісний характер їхньої наукової діяльності як важливості виявлення особистісного світогляду у процесі пошуку та презентації матеріалу;

– на формування рефлексивної культури студентів та навичок інтерактивної взаємодії.

Ми розуміємо рефлексивну культуру особистості як усвідомлення індивідом необхідності та здатності обґрунтовувати та аналізувати власну діяльність та давати відсторонену оцінку своїм діям. Отже, рефлексивна культура надає можливості оцінити свої здібності. Згідно з гуманістичною теорією мотивації (Д.Дьюї, К.Роджерс, С.Френе) реалізація індивідом своїх здібностей та можливостей є основною мотивуючою силою людської поведінки (Малихіна, 2002, с.18). Тому рефлексивна культура студентів, з нашої точки зору, сприяє формуванню мотиву їх особистих досягнень у процесі дослідницької роботи. Наукова дослідницька діяльність студентів часто має колективний характер, а спільна праця завжди надає можливості оцінити як власний потенціал та здобутки, так і досягнення інших людей. Беручи до уваги специфіку предмета «іноземна мова», слід зазначити досягнень кожного студента як у сфері пошуку цікавої значущість виділення викладачем особистих інформації, так і у стилі її презентації іноземною мовою (використанні нової лексики, мовних кліше, належної інтонації, дотримання структурної цілісності висловлювання тощо), що сприятиме формуванню позитивної внутрішньої мотивації студентів до подальшої роботи.

Ефективність наукової дослідницької діяльності студентів значною мірою залежить від їх інтерактивних навичок, які, зокрема, передбачають здатність логічно та послідовно передавати інформацію, відчувати зворотний зв'язок зі співрозмовниками, критично мислити, володіти культурою мовлення і спілкування. Варто зауважити, що формування таких навичок у майбутніх фахівців економічного профілю на заняттях з іноземної мови відрізняється, насамперед, зосередженістю викладача і студентів на правильній вимові звуків іншої мови, відмінностях у побудові речень в рідній та іноземній мовах, аудіюванні автентичних текстів побутової та професійної спрямованості, запам'ятовуванні економічних термінів, складанні діалогів, формуванні соціокультурної компетенції, розв'язанні кейсів, проведенні рольових та ділових ігор.

Використання інтерактивних навичок у процесі проведення наукової роботи та презентації її результатів іноземною мовою, сприяє її успішності-студенти впевнено беруть участь у дискусії, їхнє усне та писемне мовлення є чітким і сприйнятливим. Успіх виявляється мотивуючим фактором для активізації подальших наукових розвідок;

–на формування навичок і вмінь публічного мовлення та підготовку студентів до участі у студентських науково-практичних конференціях.

Метою організації студентських науково-практичних конференцій у процесі навчання іноземної мови є розвиток дослідницької культури студентів та залучення їх до іншомовного спілкування під час обговорення результатів наукової роботи. На підготовчому етапі до проведення конференції в економічному виші

викладач допомагає студентам відчутти потребу у вирішенні наукових проблем, спрямовує їх увагу на різноманітність підходів вчених до тлумачення одного й того ж питання, пропонує майбутнім фахівцям виявити власну точку зору на означену проблему. Іншомовна підготовка до участі у конференції передбачає опрацювання наукової термінології та формування у студентів навичок та вмінь виступати з публічними доповідями – дотримуватися рівного, емоційно позитивного тону та нормального темпу монологічного висловлювання, швидкої концентрації та переключення уваги, уміння привертати до себе увагу аудиторії та, за необхідністю, вносити корективи до свого виступу, володіти культурою іншомовного мовлення та рефлексивною культурою. Слід зауважити, що, як було визначено вище, усі ці навички та уміння формуються у процесі використання інтерактивних методів навчання. Коли студенти мають потребу до виявлення своєї наукової позиції та володіють знаннями, навичками і умінями з іноземної мови як інструментом до здійснення діяльності, вони здатні досягти мети-провести дослідження та презентувати результат. Здоволення від отриманого результату сприятиме їхній внутрішній мотивації продовжувати займатися науковою діяльністю.

Висновки. Мотивація здійснення наукової дослідницької діяльності студентів економічних факультетів засобами іноземної мови може формуватися тільки при наявності інтересу і потреби студентів до цієї діяльності, а також на основі їх здатності до самостійної пошукової діяльності, володіння культурою іншомовного мовлення, рефлексивною культурою, інтерактивними навичками і умінями.

Список використаних джерел

- Система формування самостійно-дослідницької діяльності майбутніх учителів іноземних мов у процесі ступеневої підготовки: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / М.О. Князян; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського. — Одеса., 2007. — 44 с. — укр.
- Лаврентьева О. Научно-исследовательская деятельность будущих учителей в системе совершенствования методологической культуры // Физико-математическая освіта. Научный журнал. — Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2015. — № 1 (4). — С. 7-13.
- Пентилок М. І. Ділове спілкування та культура мовлення: навч. посіб. / Пентилок М. І., Маруніч І. І., Гайдасенко І. В. — К.: Центр навчальної літератури, 2010. — 224 с.
- Сенча І.А. Педагогічні умови формування дослідницької культури майбутніх менеджерів у процесі фахової підготовки: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / І.А. Сенча; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського. — Одеса., 2008. — 24 с.
- Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: [підручник для студентів вузів] / В.М.Шейко, Н.М.Кушнарєнко. — [3-тє вид., стереотип.]. — К.: Знання-Прес, 2003. — 295 с.
- Бабанский Ю.К. Рациональная организация учебной деятельности/Ю.К. Бабанский.-М.:Знание, 1981.-96с.
- Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. - СПб: Издательство «Питер», 2000. — 512 с.
- Мальхина Е.В. Мотивация обучения младших школьников — К.: Уч. книга, 2002 — 304 с.
- Мескон М. Основы менеджмента / М.Мескон, М.Альберт, Ф. Хедоури. — М.:Издательство-«Дело», 2002 — 704 с.

References

- Sistema formuvannya samostijno-doslidnickoyi diyalnosti majbutnih uchiteliv inozemnih mov u procesi stupenevoyi pidgotovki: Avtoref. dis... d-ra ped. nauk: 13.00.04 / M.O. Knyazyan; Pivdenno ukr. derzh. ped. un-t im. K.D. Ushinskogo. — Odesa., 2007. — 44 s. — ukr.
- Lavrentyeva, O. Naukovo-doslidnicka diyalnist majbutnih uchiteliv u sistemi vdoskonalennya metodologichnoyi kulturi // Fiziko-matematichna osvita. Naukovij zhurnal. — Sumi : SumDPU im. A.S.Makarenka, 2015. — № 1 (4). — S. 7-13.
- Pentilyuk, M. I. Dilove spilkuvannya ta kultura movlennya: navch. posib. / Pentilyuk M. I., Marunich I. I., Gajdayenko I. V. — K.: Centr navchalnoyi literaturi, 2010. — 224 s.
- Sencha, I.A. Pedagogichni umovi formuvannya doslidnickoyi kulturi majbutnih menedzheriv u procesi fahovoyi pidgotovki.: Avtoref. dis... kand. ped. nauk: 13.00.04 / I.A. Sencha; Pivdenno ukr. derzh. ped. un-t im. K.D. Ushinskogo. — Odesa., 2008. — 24 s.
- Shejko, V.M. Organizaciya ta metodika naukovo-doslidnickoyi diyalnosti: [pidruchnik dlya studentiv vuziv] / V.M.Shejko, N.M.Kushnarenko. — [3-tye vid., stereotip.]. — K.: Znannya-Pres, 2003. — 295 s.
- Babanskij, Yu.K. Racionalnaya organizaciya uchebnoj deyatel'nosti/Yu.K. Babanskij.-M.:Znanie, 1981.-96s.
- Ilin, E.P. Motivaciya i motivy / E.P. Ilin. - SPb: Izdatel'stvo «Piter», 2000. — 512 s.
- Malyhina, E.V. Motivaciya obucheniya mladshih shkolnikov — K.: Uch. kniga, 2002 — 304 s.
- Meskon, M., Albert, M., Hedouri F. Osnovy menedzhmenta. — M.:Izdatel'stvo-«Delo», 2002 — 704 s.

HALASHOVA O.

Odesa National Economic University, Ukraine

MOTIVATING STUDENTS OF ECONOMIC FACULTIES FOR SCIENTIFIC RESEARCH IN THE PROCESS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES

The article analyzes the necessity of forming the motivation of students of economic faculties to carry out scientific research. The significance of the students' scientific work for the growth of their creativity, self-realization, the formation of

creative critical thinking and the development of individual abilities in solving practical problems, identifying the initiative, expanding the theoretical world outlook and scientific erudition, and the conscious use of theoretical knowledge in future practical activities is proved by numerous studies of modern scholars.

However, the motivation of students to perform research remains very low. This, according to the author, is conditioned by the lack of students' needs for such activities, their lack of awareness of the importance of this activity for their professional training and professional self-determination. In particular, conducting research using foreign-language original scientific sources with further presenting the results in a foreign language is a rather complex activity for many students who do not major in foreign languages. In order to form the internal motivation of students for scientific research, the author recommends a number of approaches to organizing a learning process in a foreign language aimed at forming a culture of foreign language broadcasting the formation of students' reflective culture; forming student research culture to interactively interact in the process of performing problem-oriented professional tasks of creating public speaking skills.

Key words: *scientific research, activity, professional preparation, foreign language broadcasting, culture, self-fulfillment*

Стаття надійшла до редакції 17.02.2018 р.

УДК 378.016:57:37.033

ЛЮДМИЛА ГОМЛЯ

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ БІОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ПРОВЕДЕННЯ ПОЛЬОВОЇ ПРАКТИКИ

У статті розкрито організаційно-процесуальні можливості навчальної польової практики для формування екологічної компетентності студентів біологічних спеціальностей. Виокремлено домінуючі чинники, які утруднюють формування екологічної компетентності студентів, та окреслено основні напрямки її формування в процесі організації та проведення польових практик.

Ключові слова: студент, екологічна компетентність, цінності, комплексні польові практики, сталий розвиток суспільства, фахівці-екологи

Проблема формування екологічної компетентності набуває особливої актуальності в контексті впровадження освіти сталого розвитку. Екологічна криза, що наростає в світі, спонукає до переосмислення відносин у системі «природа – людина – суспільство» і пошуку шляхів їхньої гармонізації. У зв'язку з цим для просування країни до високотехнологічного інформаційного суспільства особливого значення набуває рівень відповідної освіченості й культури фахівців (Титаренко, 2003).

Утвердження України в міжнародній спільноті передбачає якісні зміни у змісті і методах освіти, яка має орієнтуватись на пріоритети збалансованості в суспільному розвитку. Основну роль у вирішенні цього завдання відіграє екологічна освіта як засіб впливу на спосіб життя і споживання громадян. Підготовка висококваліфікованих біологів та екологів є одним із важливих завдань екологічної освіти, засобом перебудови суспільства згідно з вимогами сталого розвитку. Її виняткова роль у майбутній модернізації України відзначена у стратегічних напрямах розвитку вищої освіти в Україні у XXI столітті: на місце нинішньої економічної людини має прийти людина екологічна (Титаренко, 2005). Водночас, це завдання неможливо вирішити, дистанціюючись від практичних складових освіти, без яких її теоретичні аспекти не здатні забезпечити належну компетентність фахівця.

Метою цієї статті є розкриття організаційно-процесуальних можливостей навчальної польової практики для формування екологічної компетентності студентів біологічних спеціальностей.

Аналіз сучасних розробок засвідчує, що навчально-польова практика належить до дослідницько-практичної діяльності, а тому має важливе значення в професійній підготовці студентів. Основні підходи до проведення навчальної польової практики студентів репрезентовані у роботах Л. Астахової, М. Бойко, С. Коваленко, О. Лукаш, С. Морозюк, І. Солдатової, Н. Туровцевої та інших.

Вивчення досвіду практичної діяльності студентів ЗВО засвідчило, що для вирішення екоосвітніх завдань на польовій практиці, яка проходить у природних і штучних екосистемах, значна увага приділяється розкриттю механізмів виникнення у рослин пристосувань до життя в певних умовах середовища, впливу на